

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen förslag till lag om ändring av utlänningslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen förslag till lag om ändring av utlänningslagen (RP 10/2025 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Eeva-Maija Leivo, inrikesministeriet
- lagstiftningsråd Jutta Gras, inrikesministeriet
- ledande expert Marika Tammilahti, Migrationsverket
- polisinspektör Janne Lepsu, Polisstyrelsen
- advokat, offentligt rättsbiträde Ulla Riekkö, Finlands Advokater
- chefsjurist Marjaana Laine, Flyktingrådgivningen rf
- rättstolk Aziza Hossaini.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- Helsingfors förvaltningsdomstol
- dataombudsmannens byrå
- centralkriminalpolisen
- Amnesty International Finländska sektionen rf.

Inget yttrande av

- skyddspolisen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att utlänningslagen ändras.

I propositionen föreslås det att det protokoll som upprättas över ett asylsamtal inte längre ska kontrolleras vid asylsamtalet, om inte det anses ändamålsenligt, och att användningen av de resedokument som utfärdas för personer som beviljats internationellt skydd begränsas när det gäller den stat där personen är medborgare eller personens tidigare permanenta bostättningsland.

Betänkande FvUB 10/2025 rd

I propositionen föreslås det även att bestämmelserna om verkställbarheten av sådana beslut om utvisning som fattas i samband med beslut om internationellt skydd ändras så att de överensstämmer med motsvarande bestämmelser om verkställigheten av beslut om avvisning. De föreslagna bestämmelserna möjliggör en snabbare verkställighet av beslut om utvisning som fattas i samband med vissa beslut om internationellt skydd. I utlänningslagen föreslås även vissa skärpningar som Europaparlamentets och rådets direktiv om asylförfaranden och skyddsgrundsdirektiv tillåter.

Syftet med propositionen är att effektivisera ansökningsprocesserna i anslutning till internationellt skydd genom att utveckla myndigheternas verksamhet och genom att förenkla ansökningsförfarandena.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Under innevarande valperiod har det gjorts flera ändringar i utlänningslagen genom vilka man i enlighet med regeringsprogrammet har infört de skärpningar som EU:s skyddsgrundsdirektiv, asylprocedurdirektiv och återvändandenedirektiv möjliggör (t.ex. FvUB 2/2025 rd — RP 143/2024 rd, FvUB 17/2024 rd — RP 29/2024 rd och FvUB 10/2024 rd — RP 30/2024 rd). I den nu aktuella propositionen föreslås ändringar bland annat i utlänningslagens (301/2004) bestämmelser om granskning av asylsamtalsprotokollet, resedokument som beviljas personer som får internationellt skydd och verkställigheten av utvisningsbeslut.

Syftet med de föreslagna ändringarna är att effektivisera ansökningsförfarandet i fråga om internationellt skydd och avlägsnandet ur landet av personer som fått avslag. Ändringarna syftar också till att bidra till att förhindra missbruk av asylsystemet. Dessutom förtydligas hur resor till ursprungslandet påverkar upphörandet av skyddsstatus.

Förvaltningsutskottet stöder propositionens syften. Behandlingstiderna för ansökningar om internationellt skydd har förlängts efter den stora ökningen av antalet ansökningar 2015—2016. Migrationsverket har vidtagit olika utvecklingsåtgärder för att förkorta behandlingstiderna. Till exempel höranden och asylsamtal ordnas också på distans. Utöver dessa behövs det dock också lagstiftningsåtgärder med hjälp av vilka behandlingen av ansökningar kan göras smidigare. Utskottet konstaterar att en effektivare behandling av ansökningarna kan leda till betydande besparingar i kostnaderna för mottagandet.

I syfte att bland annat förkorta behandlingstiderna och öka kostnadseffektiviteten har Migrationsverket under de senaste åren satsat kraftigt på att göra tillståndprocesserna smidigare i synnerhet genom automations- och IKT-projekt. Utskottet anser det vara viktigt att Migrationsverkets processer så effektivt som möjligt utnyttjar automatisering och andra tekniska lösningar, inom de ramar som lagstiftningen tillåter. Också möjligheterna att utnyttja artificiell intelligens i större utsträckning än för närvarande bör utredas. Vid behandlingen av ansökningar

Betänkande FvUB 10/2025 rd

om internationellt skydd kan tekniken dock inte till alla delar utnyttjas på samma sätt som i andra ärenden.

Förvaltningsutskottet har vid flera tillfällen betonat att ett effektivt system för återvändanden har en viktig roll i migrationshanteringen. Med tanke på asylsystemets funktion och dess trovärdighet anser utskottet det ytterst viktigt att samma förfarande i fortsättningen tillämpas på verkställigheten av utvisnings- och avvísingsbeslut som fattas i samband med beslut om internationellt skydd, vilket särskilt i samband med förnyade ansökningar gör det möjligt att verkställa besluten snabbare än för närvarande.

Utskottet konstaterar utifrån inkommen utredning att den föreslagna regleringen är förenlig med den gällande EU-lagstiftningen. I samband med beredningen har det dessutom säkerställts att den föreslagna regleringen är förenlig med procedurförordningen¹ och med skyddsgrundförordningen². I detta sammanhang bör det för tydlighetens skull framhållas att reformen inte ingriper i rättsskyddet eller rättsmedlen för dem som söker internationellt skydd.

Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med de tekniska ändringsförslag som framgår av detaljmotiveringen.

Kontroll av asylsamtalsprotokollet

Migrationsverket ska som en del av asylutredningen föra ett asylsamtal där man muntligen utreder sökandens grunder för förföljelse eller andra rättskränkningar och hot om sådana som han eller hon utsätts för i sitt hemland eller i sitt permanenta bosättningsland. I asylsamtalet utreds alltså orsakerna till att sökanden sökt internationellt skydd. Asylsamtalet är ett av de viktigaste elementen i asyلفörfarandet. Utskottet anser det motiverat att tyngdpunkten i asylprocessen i enlighet med regeringsprogrammet i högre grad än för närvarande förskjuts till asylsamtalet.

Lagstiftningen gör det redan nu möjligt att spela in ljud och bild från asylsamtalet. I praktiken gör Migrationsverket vanligen ljudupptagningar av alla asylsamtal. Ljudupptagningarna förvaras hos Migrationsverket tillsammans med de uppgifter som gäller asylansökan i fråga. Upptagningen är tillgänglig för sökanden eller dennes biträde under förfarandets gång. Utskottet anser det viktigt för både sökandens och intervjuarens rättsskydd att asylsamtalet spelas in.

Ett protokoll ska upprättas över asylsamtalet. I protokollet ska de omständigheter som sökanden framfört och som inverkar på ärendet antecknas omsorgsfullt och objektivt. Också frågor som ställs av sökandens biträde och svaren på dem ska antecknas i protokollet. Om sökanden vägrar besvara en fråga ska också detta antecknas. I protokollet över asylsamtal görs också anteckningar till exempel om starka känslotillstånd hos sökanden.

1 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU.

2 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU.

Betänkande FvUB 10/2025 rd

Enligt direktivet om asylförfaranden ska medlemsstaterna se till att det i samband med en personlig intervju antingen upprättas en ingående och objektiv rapport som innehåller alla uppgifter från samtalet eller att det görs en ordagrann utskrift av intervjun. Enligt utredning till utskottet upprättar man också i Sverige och Norge ett ingående och objektivt protokoll över samtalet på samma sätt som i Finland.

Enligt den gällande regleringen ska protokollet tolkas för sökanden när samtalet har avslutats och sökanden underrättas om möjligheten att göra korrigeringar och tillägg i protokollet. Sökanden bekräftar protokollets innehåll med sin underskrift. Sökanden ska ges en kopia av protokollet genast eller så snart som möjligt efter samtalet.

Av motiveringen framgår att tolken för närvarande läser protokollets innehåll i sin helhet för sökanden i närvaro av Migrationsverkets intervjuare. Det tar enligt bedömningen i motiveringen i genomsnitt 1—3 timmar beroende på samtalets typ och innehåll. Om man inte hinner gå igenom protokollet under samtalstiden ordnas ett nytt asylsamtal endast för att hela protokollet ska kunna granskas. På grund av till exempel Migrationsverkets lokal- och personalresurser och tillgången till tolkar hålls det fortsatta samtalet ofta först efter en lång tid, ibland även efter flera månader.

Med biträdets och sökandens samtycke kan man också i nuläget tillämpa en förenklad kontroll av protokollet, varvid biträdet efter samtalet går igenom protokollet med sökanden med hjälp av en tolk och eventuella tillägg och korrigeringar samt det undertecknade protokollet sänds till Migrationsverket inom överenskommen tid. Enligt uppgift används detta förfarande rätt sällan.

Enligt 97 a § 4 mom. i den föreslagna utlänningslagen ska sökanden på samma sätt som för närvarande få en kopia av protokollet genast eller så snart som möjligt efter samtalet. I bestämmelsen förutsätts det dock inte att Migrationsverkets intervjuare i alla enskilda fall går igenom protokollet med sökanden efter samtalet. Det innebär att protokollet i fortsättningen inte nödvändigtvis tolkas för sökanden efter samtalet. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska sökanden ges en tidsfrist på minst två veckor inom vilken tillägg och korrigeringar till protokollet kan ges in. Protokollet kan också i fortsättningen tolkas för sökanden efter samtalet, om Migrationsverket anser det vara ändamålsenligt.

Utskottet konstaterar att den föreslagna regleringen ger flexibilitet vid kontrollen av protokollet. I asylprocessen behandlas ansökningar av olika slag, och därför varierar till exempel asylsamtalets och protokollets längd. I fortsättningen kan man i vissa situationer helt avstå från att kontrollera protokollet vid samtalet. Enligt inkommen utredning kan man göra så till exempel om det redan under samtalet står klart att sökanden kommer att beviljas asyl. Också i dessa fall ges sökanden en tidsfrist inom vilken denne kan ge in tillägg till eller korrigeringar av protokollet. Utskottet anser det vara viktigt att man helt avstår från att kontrollera protokollet i samband med samtalet endast i de fall där det är ändamålsenligt på grund av ärendets natur.

Förvaltningsutskottet betonar att avsikten enligt propositionsmotiven och inkommen utredning är att i regel följa ett förfarande där man efter samtalet med sökanden går igenom de delar av protokollet som kan anses vara av betydelse med tanke på asylbeslutet. Protokollet kontrolleras i dessa fall endast till väsentliga delar, vilket möjliggör en bättre allokering av Migrationsverkets intervjutid än för närvarande.

Betänkande FvUB 10/2025 rd

Med tanke på ett eventuellt ändringssökande är det viktigt att det i protokollet tydligt antecknas vilka punkter som har korrigerats vid kontrollen och till vilka punkter tillägg har gjorts. Om sökanden senare gör korrigeringar på sådana punkter som redan bearbetats i samband med samtalet, anses korrigeringarna i princip försvaga berättelsens trovärdighet och det är därför sannolikt att sökanden måste höras på nytt. Eftersom de väsentliga delarna av protokollet kontrolleras redan i samband med samtalet behöver ärendet inte återförvisas till Migrationsverket enbart för kontroll av protokollet, i det fall att beslutet överklagas. Utskottet konstaterar att ljudupptagningen av samtalet finns tillgänglig också i besvärsskedet.

Protokollet kan också på samma sätt som för närvarande återges ord för ord direkt efter samtalet med sökanden. Enligt uppgift är avsikten att förfara på detta sätt i synnerhet i fråga om samtal med minderåriga och utsatta sökande samt ansökningar som behandlas i ett påskyndat förfarande.

Enligt 31 § i förvaltningslagen (434/2003) ska en myndighet se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt. Myndigheten ska skaffa den information och den utredning som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. Utskottet anser att Migrationsverket i egenskap av myndighet som beslutar om internationellt skydd har sakkunskap att bedöma när asylgrunderna har utretts tillräckligt med tanke på beslutsfattandet och tillräcklig kompetens för att välja vilket förfarande som i fortsättningen ska användas för att kontrollera protokollet i varje enskilt fall. Utskottet betonar vikten av Migrationsverkets interna anvisningar vid tillämpningen av bestämmelserna. Det finns ändå anledning att följa vilka konsekvenser den föreslagna lagstiftningen har för processens flexibilitet, sökandenas rättsskydd och förvaltningsdomstolarnas arbetsmängd.

Verkställighet av utvisningsbeslut

Om ett beslut om internationellt skydd avslås, beslutas samtidigt att personen ska avvisas eller utvisas, om det i ärendet inte framkommer några sådana särskilda skäl som gör att beslut om avvisning eller utvisning inte ska fattas. Med avvisning avses i utlänningslagen att en utlänning som kommit till landet utan uppehållstillstånd avlägsnas ur landet, om han eller hon efter inresan inte har beviljats uppehållstillstånd (142 § 2 mom. 4 punkten). Med utvisning i utlänningslagen avses att en utlänning avlägsnas ur landet när utlänningen vistas i landet med stöd av tidsbegränsat eller permanent uppehållstillstånd som beviljats av en finsk myndighet eller efter det att hans eller hennes uppehållstillstånd inte längre gäller (143 §).

Enligt uppgift överklagas nästan alla av Migrationsverkets avslag som gäller ansökningar om internationellt skydd hos förvaltningsdomstolen. Enligt huvudregeln i utlänningslagen har sökanden rätt att vistas i landet under den tid besvären behandlas. I fråga om avvisningsbeslut har undantag föreskrivits i huvudregeln i de fall där ansökan har behandlats i påskyndat förfarande eller avvisats utan prövning på de grunder som anges i utlänningslagen eller då det är fråga om en ny ansökan. I sådana fall kan avvisningsbeslutet verkställas snabbare.

I den gällande lagen föreskrivs det inte om verkställigheten av utvisningsbeslut på samma sätt som i fråga om avvisningsbeslut. Om en utlänning som ska utvisas ansöker om internationellt skydd ska det till avslagsbeslutet för närvarande alltid fogas ett utvisningsbeslut som kan överklagas, oberoende av om det är fråga om en ny ansökan eller om ansökan överhuvudtaget har upptagits till prövning. Det fördröjer verkställigheten av utvisningsbesluten. Utskottet anser det

Betänkande FvUB 10/2025 rd

nödvändigt att lagstiftningen ändras till denna del. Samtidigt bör det påpekas att vissa beslut om utvisning som anknyter till den allmänna ordningen eller till säkerheten för närvarande kan verkställas snabbare, men att dessa bestämmelser inte gäller asylsökande.

Oftast fattas ett beslut om avvisning i samband med avslag på ansökan om internationellt skydd, eftersom internationellt skydd i allmänhet söks vid ankomsten till landet, då personen inte har uppehållstillstånd i Finland. Det är dock möjligt att den som tidigare har vistats med uppehållstillstånd exempelvis på grund av arbete eller familjeband ansöker om internationellt skydd efter det att utvisningsbeslutet har blivit verkställbart. Enligt myndigheternas observationer är avsikten i dessa situationer ofta endast att fördröja verkställigheten av avlägsnandet ur landet. Enligt motiveringen har verkställigheten av utvisning i praktiken kunnat förhindras helt och hållet genom att nya ansökningar har gjorts. Situationen är ägnad att försämra asylsystemets funktion och trovärdighet. Utlänningar som ska utvisas ur landet har under de senaste åren gjort sammanlagt cirka 100 asylansökningar per år.

Det föreslås att bestämmelserna om verkställigheten av beslut om utvisning ändras så att besluten om utvisning i vissa situationer i anslutning till ansökan om internationellt skydd kan verkställas snabbare än i nuläget. Avsikten är att bestämmelserna ska vara förenliga med bestämmelserna om verkställigheten av beslut om avvisning. Utskottet anser det vara ändamålsenligt att bestämmelserna om verkställighet av beslut om avlägsnande ur landet förtydligas. Utskottet konstaterar att det i EU-lagstiftningen inte har någon betydelse för verkställigheten av ett beslut om återvändande huruvida det är fråga om avvisning eller utvisning. Inte heller i den nationella lagstiftningen finns det någon anledning att på ett omotiverat sätt reglera dessa situationer på olika sätt. Enligt erhållen utredning pågår det vid inrikesministeriet ett lagstiftningsprojekt om möjligheten att ytterligare förenhetliga bestämmelserna om avvisning och utvisning.

Utskottet påpekar att i situationer med ny ansökan behöver man efter ändringen inte fatta något nytt beslut om avlägsnande ur landet i samband med varje avslagsbeslut, utan beslut med anledning av senare ogrundade ansökningar kan verkställas med stöd av ett tidigare lagakraftvunnet beslut om avlägsnande ur landet. Verktälligheten av beslutet kan i dessa situationer inte längre skjutas upp genom anförande av besvär. I det sammanhanget bör det observeras att ändringen möjliggör att Migrationsverkets jour för nya ansökningar utsträcks till utvisningsbeslut, varvid verket snabbt kan ta ställning till asylansökningar som gjorts i sista stund. Ett pågående avlägsnande ur landet avbryts därför inte längre av en ogrundad ny ansökan.

Övrigt

Enligt den gällande lagen upphör en persons flyktingstatus exempelvis om personen av fri vilja på nytt begagnar sig av den stats skydd där han eller hon är medborgare eller bosätter sig i det land som han eller hon flydde från och utanför vilket han eller hon stannade av rädsla för förföljelse. En persons status som alternativt skyddsbehövande upphör om de förhållanden som beslutet att bevilja personen status som alternativt skyddsbehövande grundade sig på har upphört att råda eller har förändrats i sådan mån att skydd inte längre behövs.

I den gällande lagen anges inte särskilt resor till medborgarskapsstaten för att på nytt begagnar sig av den statens skydd. I rättspraxis har man dock ansett att resor till den stat där personen är

Betänkande FvUB 10/2025 rd

medborgare kan leda till att statusen upphör. Det föreslås att regleringen preciseras så att resor till den stat där personen är medborgare eller till det tidigare permanenta bosättningslandet med beaktande av vistelsens längd och syfte kan betraktas till exempel som att personen av fri vilja på nytt begagnar sig av den statens skydd eller som ett tecken på sådana förändringar i förhållandena som på det sätt som konstateras ovan kan leda till att skyddsstatusen upphör. Utskottet anser det motiverat att bestämmelserna om hur resor till hemlandet påverkar personens skyddsstatus förtydligas.

I 88 b § i utlänningslagen föreskrivs det om situationer där behovet av internationellt skydd framkommer först efter det att den sökande har lämnat ursprungslandet (den s.k. sur place-principen). Det föreslås att det till bestämmelsen fogas en möjlighet enligt skyddsgrundsdirektivet att inte bevilja flyktingstatus i en situation där sökanden lämnar in en ny ansökan vars grunder han eller hon själv uppsåtligt har förorsakat efter att ha lämnat ursprungslandet. Det bedöms att bestämmelsen skulle behöva tillämpas endast i några enskilda fall per år. Utskottet anser att de föreslagna bestämmelserna kan stödjas även till denna del.

DETALJMOTIVERING

40§. Uppehållsrätt. Paragrafen har kompletterats med nya 4 och 5 mom. genom lag 147/2025, som stadfästes den 4 april 2025. Utskottet har samordnat den nu föreslagna ändringen med den tidigare ändringen (RSv 12/2025 rd — RP 143/2024 rd).

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 10/2025 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av utlänningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utlänningslagen (301/2004) 40 § 4 mom., 97 a § 4 mom., 134 § 5 mom., 135 § 2 mom., 198 b § 1 mom. samt 200 och 201 §,
sådana de lyder, 40 § 4 mom. i lag 147/2025, 97 a § 4 mom. i lag 194/2015, 134 § 5 mom. och 135 § 2 mom. i lag 673/2006, 198 b § 1 mom. i lag 426/2024, 200 § i lag 1022/2018 och 201 § i lagarna 437/2019 och 426/2024, samt

Betänkande FvUB 10/2025 rd

fogas till ~~40 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 449/2012, 121/2022, 1206/2022 och 487/2024, ett nytt 4 mom., till~~ 88 b §, sådan den lyder i lag 323/2009, ett nytt 2 mom., till 107 §, sådan den lyder i lag 666/2024, ett nytt 6 mom., till lagen en ny 136 a §, till lagen en ny 200 a §, i stället för den 200 a § som upphävts genom lag 1022/2018, och till 202 §, sådan den lyder i lag 1022/2018, ett nytt 3 mom. som följer:

40 §

Uppehållsrätt

En person som söker internationellt skydd får lagligen vistas i landet tills ett beslut har fattats om ansökan, om inte något annat följer av 200 a § 5–7 mom.

88 b §

Behov av internationellt skydd efter utresan

Om sådan förföljelse enligt 87 § 1 mom. som konstaterats i samband med en ny ansökan enligt 102 § grundar sig på omständigheter som sökanden själv efter det att sökanden lämnade sitt hemland eller sitt permanenta bosättningsland har förorsakat i det enda eller huvudsakliga syftet att skapa de förutsättningar som krävs för ansökan om internationellt skydd, kan sökanden i stället för asyl beviljas sådant uppehållstillstånd på grund av alternativt skydd som avses i 88 § 1 mom.

97 a §

Asylsamtal

Ett protokoll ska upprättas över asylsamtalet. Efter samtalet ska sökanden få en kopia av protokollet genast eller så snart som möjligt efter samtalet, och sökanden ska ges en tidsfrist på två veckor inom vilken sökanden kan ge in korrigeringar och tillägg till protokollet. Sökanden kan ges en längre tidsfrist, om ärendets natur kräver det. Protokollet kan tolkas för sökanden efter samtalet, om Migrationsverket anser det vara ändamålsenligt.

107 §

Upphörande av flyktingstatus och status som alternativt skyddsbehövande

Det att en person reser till den stat där han eller hon är medborgare eller till sitt tidigare permanenta bosättningsland kan med beaktande av vistelsens längd och syfte betraktas som

Betänkande FvUB 10/2025 rd

- 1) att personen i enlighet med 1 mom. 1 punkten av fri vilja på nytt begagnar sig av den stats skydd där han eller hon är medborgare,
- 2) att personen i enlighet med 1 mom. 4 punkten av fri vilja bosätter sig i det land som han eller hon flydde från och utanför vilket han eller hon stannade av rädsla för förföljelse, eller
- 3) ett tecken på förändrade förhållanden i enlighet med 2 mom.

134 §

Beviljande av främlingspass

Främlingspass kan beviljas för högst fem år. Främlingspass för en utlänning som befinner sig utomlands kan dock beviljas för högst en månad. Främlingspass kan dock beviljas för högst ett år, om det beviljas utan begränsningar i enlighet med 136 a §.

135 §

Beviljande av resedokument för flykting

Resedokument för flykting kan beviljas för högst fem år. Resedokument för flykting kan dock beviljas för högst ett år, om det beviljas utan begränsningar i enlighet med 136 a §.

136 a §

Giltighetsområdet för främlingspass och för resedokument för flykting

Resedokument för flykting och sådana främlingspass som har beviljats med stöd av 134 § 2 mom. eller som har beviljats en person som fått uppehållstillstånd med stöd av 89 § ger inte en utlänning rätt att resa till den stat där han eller hon är medborgare eller till sitt tidigare permanenta bosättningsland.

Resedokument för flykting och främlingspass kan dock beviljas utan att giltighetsområdet begränsas, om det finns exceptionellt vägande skäl.

Begränsningar i giltighetsområdet ska antecknas i resedokument för flykting och i främlingspass.

198 b §

Ansökan som avser verkställighet

Om beslut om avvisning eller utvisning har fattats med stöd av 95 b, 101 eller 103 §, ska ansökan om förbud mot eller avbrytande av verkställighet göras inom sju dagar från det att beslutet har delgivits sökanden. Tidsfristen ska omfatta minst fem vardagar.

Betänkande FvUB 10/2025 rd

200 §

Verkställighet av beslut om utvisning i ärenden som inte gäller internationellt skydd

Ett sådant beslut om utvisning i ett ärende som inte gäller internationellt skydd som får överklagas genom besvär får inte verkställas förrän beslutet har vunnit laga kraft, om inte något annat föreskrivs i denna lag. Om det behövs besvärstillstånd av högsta förvaltningsdomstolen i ärendet hindrar besvären inte verkställigheten av beslutet, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Ett utvisningsbeslut som har fattats med stöd av 149 § 1 mom. 2–4 punkten eller 149 § 4 mom. får verkställas tidigast 30 dagar efter det att beslutet har delgivits, om inte förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Utvisningsbeslutet får dock inte verkställas förrän en i 198 b § 2 mom. avsedd ansökan har avgjorts.

Ett utvisningsbeslut som grundar sig på att förutsättningarna för beviljande av ett i 51 § avsett tillfälligt uppehållstillstånd inte längre föreligger, får verkställas tidigast den åttonde dagen efter det att beslutet har delgivits sökanden, om inte förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Före verkställigheten ska det säkerställas att tidsfristen omfattar minst fem vardagar.

200 a §

Verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning i ärenden som gäller internationellt skydd

Om en utlänning har ansökt om uppehållstillstånd på grund av internationellt skydd, får ett sådant beslut om avvisning eller utvisning som får överklagas genom besvär inte verkställas förrän beslutet har vunnit laga kraft, om inte något annat föreskrivs nedan i denna paragraf. Om det behövs besvärstillstånd av högsta förvaltningsdomstolen i ärendet hindrar besvären inte verkställigheten av beslutet, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Ett beslut om avvisning eller utvisning som har fattats med stöd av 95 b § eller 103 § 2–4 punkten får verkställas efter det att beslutet har delgetts sökanden, om inte förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Ett beslut som med stöd av 103 § 1 punkten har fattats om avvisning eller utvisning av en utlänning som kommit från ett säkert asylland eller ett beslut om avvisning eller utvisning av en sådan utlänning vars ansökan har behandlats med tillämpning av påskyndat förfarande med stöd av 104 § 1 mom. 1–7 eller 9 punkten och vars ansökan med stöd av 101 § betraktats som uppenbart ogrundad, får verkställas tidigast den åttonde dagen efter det att beslutet har delgetts sökanden, om inte förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Före verkställigheten ska det säkerställas att tidsfristen har omfattat minst fem vardagar.

Ett beslut om avvisning eller utvisning får inte verkställas på det sätt som föreskrivs i 2 och 3 mom. förrän en i 198 b § 1 mom. avsedd ansökan har avgjorts.

Inlämning av en andra ny ansökan som avses i 102 § hindrar inte att ett lagakraftvunnet beslut om avvisning eller utvisning med anledning av den tidigare nya ansökan verkställs, om det tidigare beslutet har fattats med stöd av någon annan paragraf än 95 b §.

Om en sökande återkallar sina besvär i ett ärende som gäller internationellt skydd, hindrar en i 102 § avsedd ny ansökan inte att ett lagakraftvunnet beslut om avvisning eller utvisning som har fattats med anledning av en tidigare ansökan verkställs.

Betänkande FvUB 10/2025 rd

En första ny ansökan som inte uppfyller de i 102 § 3 mom. föreskrivna förutsättningarna för att tas upp till prövning hindrar inte att ett lagakraftvunnet beslut om avvisning eller utvisning som fattats med stöd av en tidigare ansökan verkställs, om syftet med den nya ansökan bara är att direkt förhindra eller fördröja verkställigheten av beslutet.

Fattas ett beslut om utvisning om en utlänning vars flyktingstatus eller status som alternativt skyddsbehövande återkallas eller upphör, och beslutet får överklagas genom besvär, får beslutet inte verkställas förrän det har vunnit laga kraft. Om det behövs besvärstillstånd av högsta förvaltningsdomstolen i ärendet hindrar besvären inte verkställigheten av beslutet, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Bestämmelser om verkställighet av beslut om utvisning av varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare med flyktingstatus eller status som alternativt skyddsbehövande finns i 200 § 2 mom.

201 §

Verkställighet av beslut om avvisning i ärenden som inte gäller internationellt skydd

Ett beslut om avvisning i ett ärende som inte gäller internationellt skydd får verkställas trots ändringssökande, om inte förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Om det behövs besvärstillstånd av högsta förvaltningsdomstolen i ärendet hindrar besvären inte verkställigheten av beslutet, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

202 §

Särskilda verkställighetsbestämmelser

Ett beslut om avvisning eller utvisning får inte verkställas inom den tidsfrist som fastställts för frivillig återresa med stöd av 147 a §. Beslutet får dock verkställas, om det finns risk för att personen flyr eller om personen anses äventyra allmän ordning eller säkerhet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om ett beslut om utvisning har fattats före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet på verkställigheten av beslutet. Bestämmelserna i denna lag tillämpas emellertid på verkställigheten av ett lagakraftvunnet beslut om utvisning som fattats med stöd av en tidigare ansökan i enlighet med vad som föreskrivs i 200 a § 5–7 mom.

Betänkande FvUB 10/2025 rd

Helsingfors 11.4.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mauri Peltokangas saf
vice ordförande Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Alviina Alametsä gröna
medlem Petri Honkonen cent
medlem Juha Hänninen saml
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Mari Kaunistola saml
medlem Anna Kontula vänst
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Saku Nikkanen sd
medlem Eemeli Peltonen sd
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Paula Werning sd
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Ben Zyskiewicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Henri Helo.

Betänkande FvUB 10/2025 rd

Reservation 1

Reservation 1

Motivering

Regeringen föreslår att utlänningslagen ändras. I propositionen ingår en ändring som slopar Migrationsverkets skyldighet att i slutet av ett asylsamtal granska protokollet över samtalet. För närvarande granskas det ingående och objektiva protokoll som sätts upp över asylsamtalet alltid efter samtalet med den som söker internationellt skydd. I praktiken har detta inneburit att protokollet återges för sökanden ord för ord genom tolk. Migrationsverket har önskat en smidigare praxis för detta.

Enligt utredning till förvaltningsutskottet varierar praxisen för kontroll av asylsamtalsprotokollet i de övriga nordiska länderna. I Sverige och Norge kontrolleras inte protokollet efter samtalet. I Danmark går man igenom protokollet i slutet av samtalet med sökanden. Europeiska unionens regler om asyلفörfaranden lämnar i detta avseende nationellt handlingsutrymme.

I propositionen konstateras det att asylsamtalet är ett av de viktigaste — om inte det viktigaste — skedena i processen för att ansöka om internationellt skydd. För att hela processen ska vara smidig, effektiv och rättssäker är det viktigt att de omständigheter som tagits upp under samtalet antecknas korrekt i protokollet. Det är en förutsättning för att man i asylprocessen ska kunna göra en bedömning av sökandens behov av internationellt skydd utifrån korrekt information.

Vi välkomnar propositionens mål att påskynda och effektivisera behandlingen av asylansökningar. Det bör ändå inte göras på ett sätt som försämrar processens totala kvalitet och sökandens rättsskydd eller ökar kostnaderna på annat håll inom den offentliga förvaltningen. Den ändring av propositionen som gäller kontroll av asylsamtalsprotokollet kan därför inte stödas. Vid förvaltningsutskottets sakkunnigutfrågning har bland annat justitieministeriet, Helsingfors förvaltningsdomstol och Finlands Advokatförbund kraftigt kritiserat denna ändring.

Enligt sakkunnigutfrågningen skulle de offentliga rättsbiträdenas arbetsbörda och tolkningskostnaderna öka om protokollet inte kontrolleras i slutet av samtalet. Att protokollet inte kontrolleras skulle försämma både intervjuarens och tolkens rättsskydd och framför allt försvåra och förlänga beslutsprocessen både vid Migrationsverket och i domstolen. Asylsökandes rättsskydd försvagas oundvikligen genom förslaget, eftersom det kommer att finnas fel och missförstånd i protokollet om det inte kontrolleras. I förslaget överförs ansvaret för kontrollen av protokollen i första hand till rättsbiträdena, vilket oundvikligen ökar behovet av resurser inom rättshjälpen. Detta har inte beaktats i tillräcklig utsträckning i propositionen.

Inbesparingarna inom inrikesministeriets förvaltningsområde medför därför ökade kostnader för justitieministeriets förvaltningsområde genom att arbetsmängden ökar för både rättshjälpen och domstolarna, varvid den ekonomiska nyttan av ändringen blir liten eller obefintlig för de offentliga finanserna. Det finns dessutom en risk för att protokollet i vilket fall som helst kommer att kontrolleras i besvärsskedet, om Migrationsverkets beslut överklagas och sökanden åberopar att protokollet inte har kontrollerats. Om eventuella fel som uppstått i protokollet under hörandet måste korrigeras i senare faser av behandlingen eller i besväransinstanserna, uppnås inte målen att

Betänkande FvUB 10/2025 rd

Reservation 1

snabba upp och effektivisera behandlingen. Den föreslagna regleringen innehåller således en risk för att antalet fel ökar och asylprocesserna drar ut på tiden, och propositionens syften uppnås därmed inte.

Vi anser det motiverat att asylsamtalsprotokollet i fortsättningen inte i alla situationer behöva kontrolleras i sin helhet efter samtalet. Till exempel i situationer där det när samtalet avslutas är uppenbart att ansökan kommer att leda till ett positivt eller negativt beslut ur sökandens synvinkel, bör tiden inte användas för onödig kontroll av protokollet. Därför föreslår vi att Migrationsverket får större prövningsrätt och flexibilitet så att protokollen vid behov kan kontrolleras endast till den del omständigheterna är av betydelse för slutresultatet. Även i fortsättningen ska protokollet vid behov kontrolleras i sin helhet till exempel i fråga om de mest utsatta sökandena, såsom minderåriga barn. Vid förvaltningsutskottets utfrågning framfördes detta alternativ. Om protokollet inte kontrolleras i sin helhet, ges sökanden en kopia av protokollet, och han eller hon får ge in tillägg eller korrigeringar inom två veckor eller någon annan utsatt tid.

Förslag

Vi föreslår

*att riksdagen i övrigt godkänner lagförslaget enligt betänkandet men 97 a § 4 mom. 6 punkten med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**).*

Reservationens ändringsförslag

97 a §

Asylsamtal

Ett protokoll ska upprättas över asylsamtalen. Efter samtalet ska protokollet tolkas för sökanden i fråga om sådana omständigheter som uppenbart kan påverka asylbeslutet eller i sin helhet om det behövs för att förebygga väsentliga missförstånd eller om sökanden befinner sig i en särskilt utsatt ställning. Sökanden ska underrättas om möjligheten att genast göra korrigeringar och tillägg till protokollet. Om hela protokollet inte tolkas för den asylsökanden efter samtalet, ska sökanden få en kopia av protokollet genast eller så snart som möjligt efter samtalet, och sökanden ska ges en tidsfrist på två veckor inom vilken sökanden kan ge in andra korrigeringar och tillägg till protokollet. Sökanden kan ges en längre tidsfrist, om ärendets natur kräver det.

Betänkande FvUB 10/2025 rd
Reservation 1

Helsingfors 11.4.2025

Eemeli Peltonen sd
Saku Nikkanen sd
Paula Werning sd

Betänkande FvUB 10/2025 rd
Reservation 2

Reservation 2

Motivering

Det centrala innehållet i propositionen är att rättsskyddet försvagas för personer som söker internationellt skydd.

Enligt de sakkunniga som utskottet hört kommer slopandet av kontroll av protokollet i samband med asylsamtalet att öka felen och missförstånden och därmed försvåra en eventuell process för ändringssökande samt öka sannolikheten för domstolsbehandling.

Det är alltså fråga om en ökning av den totala administrativa bördan och å andra sidan en minskning av rättsskyddet för dem som intervjuas. I fortsättningen måste den intervjuade i dessa situationer se till att protokollet kontrolleras i efterhand. Det förutsätter att dokumentet behandlas utanför Migrationsverket, med hjälp av tolkar som kan vara inkompetenta eller otillförlitliga och via medier med dålig informationssäkerhet. Förfarandet skulle kräva att den intervjuade har en betydande förmåga att agera på ett främmande språk och i ett främmande system, och detta i ett ärende som kan vara avgörande för hans eller hennes liv och hälsa.

Propositionen innehåller också ändringar för att påskynda verkställigheten av utvisningsbeslut som anknyter till beslut om internationellt skydd samt vissa andra ändringar som syftar till att på olika sätt inskränka rättigheterna i anslutning till internationellt skydd. Propositionen utgör ett led i den serie av splittrande reformer av utlänningslagen som regeringen genomfört under de senaste åren. Det är omöjligt att bedöma reformernas sammantagna konsekvenser, men det är klart att de var för sig och tillsammans ökar sannolikheten för att Finland inte lyckas identifiera alla som behöver internationellt skydd och har rätt till det.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget.

Helsingfors 11.4.2025

Anna Kontula vänst
Alviina Alametsä gröna